

SU VE KANALİZASYON HİZMETLERİ ÖZELİNDE KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU KARARLARININ İNCELENMESİ

Evaluation of Ombudsman Institution Decisions Specifically on Water and Sewerage Services

Dr. Gökhan KARAYÜNLÜ*

Geliş Tarihi: 22.10.2024 | Yayına Kabul Tarihi: 14.05.2025

Öz

Bu çalışmanın amacı, 2560 sayılı Kanun kapsamında kırsal alanlarda faaliyet gösteren su ve kanalizasyon idarelerinin uygulamalarını incelemek, Kamu Denetçiliği Kurumu'na (KDK) yapılan başvurular doğrultusunda ortaya çıkan kararları analiz etmek ve mevzuat önerileri sunmaktır. Nitel araştırma paradigmasına uygun olarak betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Veriler, SUKİ mevzuatı, KDK kararları ve literatür taramasından elde edilmiştir. KDK'nın resmi internet sitesinde "Ücret Tarifesi", "Su Faturası", "Atık Su Giderleri", "Kanalizasyon" gibi anahtar kelimelerle yapılan tarama sonucu 18 ili kapsayan 58 başvuru tespit edilmiştir. Bu başvuruların %25,8'i ret, %69'u tavsiye, %5,2'si ise kısmen ret kısmen tavsiye kararı ile sonuçlanmıştır. Ücret tarifesi ve kademe uygulamasıyla ilgili uyumsuzluklarda, "Kanunilik" ilkesi gereği üst

Abstract

This study aims to examine the activities of institutions operating in rural areas under Law No. 2560, by analyzing the decisions of the Ombudsman Institution (Kamu Denetçiliği Kurumu) concerning water and sewerage services, and to offer recommendations for future legislation. The research is shaped by data obtained through the descriptive analysis method, which aligns with the qualitative research paradigm. The findings are based on the legislation governing water and sewerage administrations (SUKİ), relevant decisions of the Ombudsman Institution, and a comprehensive literature review. A search conducted on the official website of the Ombudsman Institution using keywords such as "Tariff Schedule," "Water Bill," "Wastewater Charges," and "Sewerage" yielded 58 decisions related to water and sewerage

* Mersin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü / Mersin Emniyet Müdürlüğü Bomba İmha ve İnceleme Şube Müdürü, gokhankarayunlu@gmail.com, ORCID: 0009-0000-8886-9859

normlara uygunluk aranmış; idarenin takdir yetkisi bulunan alanlarda ise tavsiye karar verilmiştir. Harcama Katılma Payı uyuşmazlıklarında, mevzuattaki oran çelişmesine dikkat çekilmiştir. Sayaç uygulamalarında ise Yargıtay kararlarına atıf yapılarak SUKİ'nin aboneyi bağlayıcı karar alamayacağı belirtilmiştir. Diğer uyuşmazlıklarda, ret kararlarının çoğunlukla genel mevzuata dayalı olduğu, bazı kararlarda ise SUKİ'nin özel düzenlemelerinin esas alındığı tespit edilmiştir.

administrations across 18 provinces. Among these applications, 25.8% resulted in rejections, 69% in recommendations, and 5.2% in partial rejection and partial recommendation decisions. In disputes related to tariff schedules and tiered pricing, it was observed that the principle of legality was applied when there were superior legal norms, leading to rejection decisions; however, in matters within the discretionary authority of the administration, recommendation decisions were issued. In disputes concerning participation fees, inconsistencies between the legislated percentage (raised from 1% to 2% between 1981 and 1985) and the unchanged regulation were identified. Regarding meter-related disputes, it was noted that the Ombudsman's decisions were shaped in line with the Court of Cassation's jurisprudence, stating that SUKİ cannot impose binding decisions on subscribers. In other disputes, most rejections were based on general or special SUKİ regulations, with specific decisions referring to provisions of the Discharge Regulation enacted by SUKİ.

Anahtar Kelimeler: Su ve Kanalizasyon İdareleri, Kamu Denetçiliği Kurumu, Su ve Kanalizasyon Hizmetleri

Keywords: Water and Sewerage Administrations, Ombudsman Institution, Water and Sewerage Services

GİRİŞ

İnsanların toplu halde yaşamaları ile mahalli müşterek nitelikli hizmetlerin daha sistematik bir şekilde sunulması gerekmiştir. Özellikle sağlıklı içme ve kullanma suyunun temin edilmesi, toplu yerleşim yerlerine getirilmesi ve kullanılan suyun uzaklaştırılması noktasında insanlık zaman içinde önemli tecrübeler yaşamıştır. Bilhassa atık suların yarattığı hastalıklardan kaçınılması neticesinde yerleşim özellikleri ve mahalli müşterek hizmetlerin sunulma yöntemleri değişiklik göstermiştir.

Günümüzde birçok ülkede kamu veya kamu denetimi altında özel sektör işletmeleri su ve kanalizasyon hizmetlerini sunmaktadır. Türkiye’de de mahalli idareler ve metropoliten alanlarda da büyükşehir belediyelerine bağlı müstakil bütçeli mahalli idare kurumları bu görevi ifa etmektedir.

Türkiye’de içme ve kullanma suyu temin etme ve vatandaşlara iletme görevi öncelikle İstanbul ve Ankara illerinde teşekkül ettirilen Sular İdaresi deneyimi ile gelişmiştir. İzmir özelinde de ESHOT (Elektrik, Su, Havagazı, Otobüs ve Trolleybüs) Genel Müdürlüğü söz konusu görevi yerine getirmiştir. Anılan dönemlerde kanalizasyon hizmeti ise belediyeler eliyle yürütülmüştür (Alıcı ve Güldüler, 2023: 297-298).

1980 sonrası dönemde ise İstanbul Sular İdaresi’nin müstakil bir tüzel kişiliğinin olmaması, özerk bütçeye haiz olmaması gibi sebeplerle dış kredi ve hibelerden istifade edilememesi, bu yöndeki kaynakların ise daha önce İstanbul Belediyesi tarafından amaç dışı kullanılması sebebiyle su ve kanalizasyon hizmetlerinin ayrı bütçeli bir kamu tüzel kişiliğince sunulması gerekliliği ortaya çıkmıştır. 12 Eylül Askeri Darbesi sonrasında da 2560 sayılı “İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun” kabul edilerek yürürlüğe konulmuş, akabinde de bu Kanun 23/5/1984 tarihli ve 3009 sayılı Kanun ile aynen kabul edilmiştir (Alıcı, 2017).

Halihazırda günümüzde 30 büyükşehir belediyesinde bulunan su ve kanalizasyon idarelerince uygulanan söz konusu Kanun ve bu mevzuata dayalı olarak yürürlüğe konulan ikincil mevzuat gereksinimleri karşılamamakta olup dağınık ve birbiri ile çelişen uygulamalar içermektedir. Dolayısıyla da hizmet sunan mahalli kamu kurumları hizmet talep eden vatandaşlarla karşı karşıya kalmakta, kimi hususlardaki konular ise yargıya intikal etmektedir. Bu aşamada su ve kanalizasyon idarelerinin sundukları hizmetler özelinde vatandaş-idare arasındaki anlaşmazlıkların mahiyeti önem taşımaktadır. Dolayısıyla da bu hususların tespitinde Kamu Denetçiliği Kurumu verileri önemli bir tespit aracı olacaktır. Öte yandan Kamu Denetçiliği Kurumunun verdiği kararlar da (tavsiye-ret-kısmen kabul kısmen ret) kamu hizmetinin sunulması yöntemine dair yol gösterici bir rehber olacaktır. Bu çerçevede çalışmanın amacı su ve kanalizasyon hizmetlerinin sunulması sürecinde yaşanan anlaşmazlıkların Kamu Denetçiliği Kurumu kararları üzerinden değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

Kamu yönetimi toplumun bir parçasıdır ve hayatın her alanında etkisi bulunmaktadır. Halkın faydası için çalışan kamu yönetimi, yıllar içerisinde asli görevlerini yerine getirilmeyen ve kişilere bağlı işlevselliği olan bir sistem haline gelmiştir. Kamu yönetiminin geçirmiş olduğu bu değişim, kamu kurumlarının ve faaliyetlerinin kontrol edilmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Eski Çin, Yunan ve Roma döneminde kamu yönetimi sisteminin işleyişinin kontrol edilmesi amacıyla ortaya çıkan denetim kavramı, günümüzde de kamu yönetimi sistemi içerisinde önemli bir yere sahiptir (Karaca ve Azimli, 2022: 226).

Kamu yönetimi sisteminin içerisinde bulunmayan ombudsmanlık kurumu; özerkliği bulunan ve tamamen bağımsız olan, aldığı kararların bağlayıcılığı bulunmayan, idarenin yaptığı bütün iş ve işlemleri hukukilik yönünden denetleyerek tavsiye niteliğinde öneriler sunan, vatandaşların yapmış olduğu başvurularla doğrudan harekete geçebilen ve gücünü parlamentodan alan hukuki kuruluştur (Usta, 2016: 60).

En başta İskandinav ülkeleri gelmek üzere dünyanın birçok farklı ülkesinde bulunan ombudsmanlık kurumu, kamu idaresinin hukuksuz eylemlerine karşı önemli bir denetim aracı olarak kabul edilmektedir. Ülkeler arasında farklı uygulamaları bulunan ve kamu yönetiminin hukuk çerçevesinde hareket etmesini sağlayan ombudsmanlık sistemi, ülkemizde Osmanlı döneminde temelleri atılan ve evrensel hukuk kurallarına bağlı bir kamu yönetimi sistemi yaratılmasına katkı sunmayı amaçlayan bir kurumdur. Ülkemizde 2012 yılında 6328 sayılı Kanun'la kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu, 1970'li yıllardan başlayarak kuruluşuna kadar siyasi ve akademik pek çok çalışmanın konusu olmuştur. Yasama çalışmaları, yargı kararları ve askeri faaliyetler, kuruluş kanunuyla kurumun yetkisi dışında bırakılmıştır (Aktel vd., 2014: 33).

Vatandaşın yanında olan ombudsmanlık kurumu, kamu yönetimi ile vatandaşlar arasında bağlantı kurmaktadır. Ombudsmanlık kurumu halkın devletine güvenmesini sağlamak ve halktan gelen taleplere göre kamu hizmetlerinin gerçekleştirilmesi yönünde, vatandaşla kamu arasında arabuluculuk görevi üstlenmektedir (Kırçoğlu ve Pabuçcu, 2018: 352).

Çalışma kapsamında nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup, öncelikle mahalli idare kurumu olan Su ve Kanalizasyon İdareleri (SUKİ) hakkında bilgi verilecek olup, Kamu Denetçiliği Kurumu kararları üzerinden bir tarama yapılarak

mevzuat uyarınca Kurum'un verdiği kararların istatistiki verileri incelendikten sonra kararların mahiyetine, bir başka deyişle esasına inilerek var olan sorunların giderilmesi için kimi tespitlerde bulunulacaktır. Öte yandan SUKİ'ler yerel yönetimler kapsamında incelenen bir konu ve mahalli kamu kurumu olmasına rağmen literatürde anılan teşekkülleri inceleyen çok az sayıda çalışma ve araştırmacı bulunmaktadır. Çalışmanın literatür boyutunda bu yönde bir sınırlılık içinde yapıldığı hususunun da altının çizilmesinde fayda bulunmaktadır.

1. SU VE KANALİZASYON İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜKLERİ

Su ve Kanalizasyon İdareleri, 1981 yılında yürürlüğe konulan 2560 sayılı Kanun ile içme ve kullanma sularının temin edilmesi, abonelere suyun iletilmesi ve kullanılan suların kentsel alandan uzaklaştırılarak arıtılması ve çevreyi kirletmeyecek şekilde deşarj edilmesi ile yağmur sularının uzaklaştırılması ve yeniden kullanılması görevlerini ifa etmek üzere İstanbul (Büyükşehir) Belediyesine bağlı, ayrı bir kamu tüzel kişiliği ve bütçesi olan bir mahalli idare kurumu olarak teşekkül ettirilmiştir (Alıcı, 2022: 307).

2560 sayılı Kanun İstanbul özelinde yürürlüğe konulmuş olmakla birlikte söz konusu Kanun'a 1986 yılında 3305 sayılı Kanun ile eklenen Ek Madde 5 uyarınca *"Bu Kanun diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanır."* hükmüne istinaden diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulamaya konulmuştur. Anılan uygulama ile Ankara ve İzmir metropol kentlerinde de SUKİ modeli tesis edilmiştir. Daha sonra kurulan diğer büyükşehir belediyeleri ile bu kurumların sayıları artmaya devam etmiştir (Alıcı, 2020: 249). 2560 sayılı Kanun'a yine yukarıda zikredilen Kanun ile 1986 yılında Geçici Madde 10 eklenmiştir. Anılan maddeye göre *"Diğer büyükşehir belediyelerinde kurulacak su ve kanalizasyon idarelerinin adına, kadrolarına, mevcut personelinin ve mal varlığının devrine ilişkin esaslar Cumhurbaşkanı kararı ile tespit edilir."* hükmü uyarınca süreç içerisinde kurulan SUKİ'lerin adı da Merkezi Yönetim tarafından belirlenmiştir. Nitekim anılan maddede yer alan "Cumhurbaşkanı" ibaresi 2018 yılı öncesinde "İçişleri Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu" şeklinde iken 703 KHK ile değişime uğramıştır.

Halihazırda 2014 yılında 6360 sayılı Kanun ile kurulan büyükşehir belediyeleri ile 14 adet daha SUKİ teşekkül ettirilmiştir. 1 Nisan 2014 tarih ve 28958 sayılı

Resmî Gazete 'de yayımlanan 2014/6072 sayılı "Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van ve Ordu Büyükşehir Belediyelerinde Su ve Kanalizasyon İdaresi Kurulmasına İlişkin Esasların Yürürlüğe Konulması Hakkında" Bakanlar Kurulu Kararı ile SUKİ sayısı 30'a yükselmiştir.

Bahsi geçen düzenleme ile 6360 sayılı Kanun, büyükşehir belediyeleri ile SUKİ'lerin hizmet alanını il mülki sınırına dek genişletmiştir (Alıcı ve Yaman, 2023: 31). Böylece büyükşehir belediyeleri ile SUKİ'ler de nüfus yoğunluğu düşük, yatırım maliyeti hayli yüksek olan ve dağınık yerleşmenin hâkim olduğu kırsal alanlarda hizmet sunmaya başlamışlar, kentsel alan ile kırsal alan arasında hizmet sunma noktasında mali yetersizlikler ile hizmetin ivediliği ve önceliği noktasında tarifsiz bir dilemma içerisinde kalmışlardır (Dağdır ve Alıcı, 2024: 1091).

Böylece kentsel alanda, sınırlı bir mekândaki yoğun nüfusa yönelik hizmet sunan SUKİ'ler, bu yeni uygulamayla birlikte oldukça geniş ve zorlu bir coğrafyada çoğunlukla dağınık yerleşimin ve düşük nüfus yoğunluğunun olduğu mekânlara da hizmet sunmakla görevlendirilmiştir. SUKİ'lerin hizmet alanının artması ile 2560 sayılı Kanun'un 1981 yılında yürürlüğe konulması, 2004-2005 yıllarında 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun yürürlüğe girmesine karşın 2560 sayılı Kanunda bir değişikliğe gidilmemesi sebebiyle uygulamada önemli farklılıklar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bilhassa abone grupları, ücret tarifesi ve harcamalara katılma payları gibi SUKİ'lerin öz gelirlerini ilgilendiren Tarifeler Yönetmeliklerinin her idarede farklılaşması ve bu konuda yeknesak bir merkezi yönetmeliğin olmamasına (Saygı ve Alıcı, 2022: 243) bağlı olarak SUKİ'ler ile vatandaşlar/aboneler arasında önemli hukuki sorunlar yaşanmaktadır. Bu bakımdan çalışma kapsamında içme ve kullanma suyu temini ile atık sular ile yağmursularının uzaklaştırılması özelinde fatura/abonelik vb. konularda oluşan hukuki uyuşmazlıkların incelenmesinde ve Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları muvacehesinde çözüm önerilerinde bulunulmasında kamu yararı görülmektedir.

2. KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU KARARLARINDA SU VE KANALİZSYON HİZMETLERİ

Su hakkı, yaşam hakkının asli unsurlarından biri olup, insanların bu evrensel hak kapsamında ayrıca dengeli ve sağlıklı bir yaşama hakkı bulunmaktadır. Devlet ise bu hakkı tesis ederek 1982 Anayasasına göre çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemekle görevlidir. Nitekim Anayasa, bu görevi sadece Devlete değil vatandaşlara da yüklemiştir. Öte yandan su hakkı, evrensel bir sözleşmede yer almasa da BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesinin, 11-29 Kasım 2002 tarihinde Cenevre’de düzenlediği oturumda, BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi’nin 11 ve 12’nci maddelerinin yorumunda irdelenmektedir. Bahsi geçen yorum “Herkesin kişisel ve ev içi kullanımları için yeterli, güvenli, kabul edilebilir, erişilebilir ve bedeli ödenebilir suya sahip olma hakkı” su hakkı olarak açıklanmıştır (Alıcı, 2022: 317-318). Bu bakımdan mahalli müşterek nitelikte olan ve gereği gibi sunulmaması halinde telafisi güç veya imkânsız hadiselerle sebebiyet verecek olan içme ve kullanma suyu ile atık suların bertarafı ve deşarjı ile yağmur sularının uzaklaştırılması ve yeniden kullanılması noktasında yetkili kurumların önem arz eden bir faaliyette buldukları şüphesizdir. Bu sebeple kamusal nitelikli mezkûr hizmetin ifasında yaşanan olumsuzlukların da incelenmesi ve giderilmesi zaruridir. Bu bakımdan SUKİ’ler ile vatandaşlar arasında hukuki uyumsuzlığa sebebiyet veren hususların incelenmesinde yarar görülmektedir. Aşağıda SUKİ’ler özelinde Kamu Denetçiliği Kurumu’nun verdiği kararlar yöntem kısmında verilen bilgiler muvacehesinde incelenmiştir.

2.1. Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemine dayalı olarak yürütülmüş olup, Su ve Kanalizasyon İdareleri (SUKİ) ile ilgili mevcut mevzuat ile Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından bu idarelere ilişkin verilen kararların sistematik bir şekilde incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırmada, betimsel analiz yöntemi benimsenmiştir. Betimsel analiz; araştırma konusu ile ilgili olarak önceden belirlenen temalar çerçevesinde elde edilen verilerin sınıflandırılması, çözümlenmesi, yorumlanması ve anlamlı bir biçimde sunulmasına olanak sağlayan bir nitel veri analiz tekniğidir.

Bu kapsamda, Kamu Denetçiliği Kurumu'nun resmi internet sitesinde yer alan karar veritabanı aracılığıyla, "Su ve Kanalizasyon", "Ücret Tarifesi", "Su Faturası" gibi anahtar kelimeler kullanılarak yapılan aramalar sonucunda SUKİ'lere ilişkin 58 adet karar metnine ulaşılmıştır. Elde edilen kararlar, içerik çözümlemesi yoluyla sistematik biçimde incelenmiş ve konularına göre sınıflandırılmıştır. Her bir karar metni, ilgili uyuşmazlık konusuna ilişkin yürürlükteki mevzuat (mer'i mevzuat) bağlamında değerlendirilmiş, ayrıca Kamu Denetçiliği Kurumu'nun gerekçeli kararları doğrultusunda yorumlanmıştır.

Analiz sürecinde, öncelikle kararların hangi hukuki veya yönetsel temellere dayandırıldığı tespit edilmiş, ardından bu kararların SUKİ'lerin hizmet sunumuna etkisi, kurumlar arası yetki sınırları ve kamu yararı ilkesi çerçevesinde doğurduğu sonuçlar ortaya konulmuştur. Böylece, yalnızca mevzuatın uygulanışı değil, aynı zamanda normatif belirsizliklerin ve yönetsel takdirin nasıl değerlendirildiği de derinlemesine analiz edilmiştir.

Bu yöntemeye dayalı olarak elde edilen bulgular, SUKİ'lerin uygulama pratiği, idari sorumlulukları ve kullanıcılarla yaşadığı temel ihtilaf alanlarına dair sistematik bir çerçeve sunmakta; ayrıca gelecekte yapılabilecek yasal ve kurumsal düzenlemelere dair önerilerin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

2.2. Bulgular

Tablo 1: Su ve Kanalizasyon İdareleri Hakkında Başvuru İstatistikleri

İdare adı	Başvuru Sayısı	Tavsiye	Kısmen Tavsiye Kısmen Ret	Ret
Adana ASKİ	2	0	2	0
Ankara ASKİ	5	2	0	3
Aydın ASKİ	2	0	0	2
Balıkesir BASKİ	2	2	0	0
Bursa BUSKİ	3	1	1	1
Diyarbakır DİSKİ	1	1	0	0
Erzurum ESKİ	1	1	0	0
Eskişehir ESKİ	1	1	0	0
İstanbul İSKİ	6	4	0	2
İzmir İZSU	3	2	0	1
Kahramanmaraş KASKİ	2	2	0	0

Kocaeli İSU	1	0	0	1
Konya KOSKİ		1	0	0
Manisa MASKİ	21	18	0	3
Mersin MESKİ	2	2	0	0
Ordu OSKİ	1	1	0	0
Samsun SASKİ	3	0	0	1
Tekirdağ TESKİ	1	0	0	1
TOPLAM	58	40	3	15

Kaynak: Kamu Denetçiliği Kurumu kararları incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloya göre Manisa ili dışında dengeli bir dağılım olduğu, kısmen ret kısmen tavsiye şeklindeki kararın oranının hayli az olduğu görülmektedir. Manisa özelindeki konuya aşağıda detaylı bir şekilde değinilecek olup, bu veriler çerçevesinde toplamda 58 başvurunun bulunduğu, bu başvurulardan %25,8'inin ret, %69'unun tavsiye ve %5,2'sinin de kısmen ret kısmen tavsiye kararları olduğu görülmüştür. Aşağıda bulgular kısmında bu kararlar yöntem kısmında da belirtildiği üzere çeşitli grup ve başlıklar altında incelenmiştir.

Yukarıdaki tabloda yer alan veriler kararlar özelinde incelenerek aşağıdaki başlıklar kapsamında ayrıştırılarak incelenmiştir.

2.2.1. Ücret Tarifesi, Fatura ve Kademe Uygulamasından Kaynaklanan Uyuşmazlıklar

Su ve Kanalizasyon İdareleri, 2560 sayılı Kanun uyarınca Genel Kurullarında kabul edilen Abone ve Tarifeler veya Tarifeler Yönetmeliklerini Sayıştay Başkanlığı görüşüne sunmakta ve uygun görüş alan yönetmelikler tatbik edilmektedir. Ancak söz konusu Yönetmeliklerde bir yeknesaklık olmadığı için idareler özelinde farklı hükümler ve uygulamalar rastlanmaktadır (Saygı ve Alıcı, 2022). Söz konusu Yönetmeliklere dayanılarak da her yıl ücret tarifeleri hazırlanarak SUKİ Genel Kurullarında kabul edilmekte ve uygulanmaktadır. Bu çerçevede SUKİ'lerin tamamını kapsayan genel mahiyette bir merkezi Tarifeler veya Abone ve Tarifeler Yönetmeliğinin olmamasına bağlı olarak İdarelerin hazırlamış oldukları normların vatandaş mağduriyetine sebebiyet verdiği görülmektedir. Bu nedenle SUKİ'ler özelinde yapılacak bir çalıştay ile tek bir abone ve tarifeler

yönetmeliğinin çıkarılmasında ve ülke genelinde yeknesak bir uygulamanın tesis edilmesinde kamu yararı olduğu açıktır. Öte yandan bahsi geçen mevzuat ile kimi SUKİ'ler su tüketimi arttıkça su ücretini arttıran “Kademeli Tarife” şeklindeki uygulamayı da tatbik etmektedirler. Ancak bu uygulamada da gerek kentin coğrafi özellikleri, su kaynaklarının miktarı, yerleşim özellikleri, sosyo-kültürel durum, ekonomik gelişmişlik gibi farklılıklar anılan uygulamaya olan ilgili veya tepkiyi belirlemektedir. Küresel iklim krizinin etkisinin giderek arttığı günümüzde su kaynaklarının korunması adına kimi çalışmalar yapıldığı da açıktır. Nitekim 12. Kalkınma Planında;

“504.3. Suyun kullanım miktarını esas alan yöntemlere göre fiyatlandırılması sağlanacaktır.”

“879.1. Finans, bütçe ve işletme su tarifeleriyle ilgili düzenleyici bir yapı oluşturulacak ve suyun gelecekteki varlığı dikkate alınarak verimli kullanımı teşvik edecek fiyatlandırma sistemine geçilecektir.”

Politika ve tedbirlerinin hüküm altına alındığı görülmektedir (12. Kalkınma Planı). Bu açıklama ve politikalar gereğince su kaynaklarını koruyacak şekilde yeknesak bir uygulamanın tesis edilmesi gerektiği açıktır.

Tablo 2’de Kamu Denetçiliği Kurumu’nun (KDK) Kararlar Bilgi Bankası’nda yayımlanan su ve kanalizasyon idareleriyle ilgili verdiği kararların ve ücret tarifesi ile fatura ve kademe uygulamasına dair başvuruların bir derlemesini içermektedir.

Tablo 2: Ücret Tarifesi, Fatura ve Kademe Uygulamasından Kaynaklanan Uyuşmazlıklar

Başvuru No	Karar Tarihi	Karar Türü	Konusu	Başvuru Konusu İdare
2021/8776	12/11/2021	Tavsiye Kararı	Şikayetçi vekilinin, indirimli su kullanım tarifesi uygulanması gerekirken normal ücret tarifesi üzerinden faturalandırma yapıldığı ve borcun tahsil edildiği iddiası hakkındadır.	Ankara ASKİ
2023/17473	19/04/2024	Kısmen Tavsiye Kısmen Ret	Su faturalarındaki kademelendirmenin kalkması ve bu duruma kadar hanede yaşayan kişi sayısı bazında bir uygulama yapılması talebi	Bursa BUSKİ

2023/5486	29/09/2023	Ret Kararı	Şikâyetçinin, abonelerden kullanımı olmadığı dönemlerde sayaç okumak için sayaç okuma-hizmet iş kaybı bedeli altında kesilen ücretlerin iadesi ve sayaç okuma-hizmet iş kaybı bedeli ve benzeri ad altında ücret talep edilmemesi talebi hakkındadır.	Samsun SASKİ
2020/99997	22/02/2021	Ret Kararı	Şikâyetçinin, su faturasında kendisinden 8.54 TL. fazladan ücret talep edildiği iddiası hakkındadır.	Manisa MASKİ
2020/65229	20/11/2020	Tavsiye Kararı	Şikâyetçinin, limited şirket abonelik sözleşmesindeki su borcunun kendi adına düzenlenen su faturasına yansıtılması nedeniyle oluşan mağduriyetinin giderilmesi talebi hakkındadır.	İstanbul İSKİ
2023/19676	21/05/2024	Ret Kararı	Tahakkuk eden faturanın iptali ve mağduriyetin giderilmesi talebi	Tekirdağ TESKİ
2021/16670	01/03/2022	Ret Kararı	Şikâyetçinin, su faturalarının iptal edilmesine ve fatura tutarlarının yeniden hesaplanmasına ilişkin talepleri hakkındadır.	İstanbul İSKİ
2020/103115	23/06/2021	Tavsiye Kararı	Şikâyetçinin, fahiş olduğunu iddia ettiği su faturasının düzeltilmesi talebi hakkındadır.	K. Maraş KASKİ
2020/90456	09/10/2020	Tavsiye Kararı	Başvuranın su faturasına itirazı hakkındadır.	Manisa MASKİ
2019/2969	23/07/2019	Ret Kararı	Su faturası hakkında gerekli düzeltmenin yapılması ve haksız alındığını iddia ettiği tahsilatın tarafına geri ödenmesi talebi hakkındadır.	İzmir İZSU
2018/13595	07/01/2019	Ret Kararı	Şikâyetçinin, yazlık evinin Çevre Temizlik Vergisinin (ÇTV'nin) su tüketim miktarı üzerinden alınmasına ilişkin talebi hakkındadır.	Aydın ASKİ
2018/9037	13/12/2018	Ret Kararı	Konut tarifesine dönülerek faturaların bu tarife göre düzenlenmesi talebi hakkındadır.	İstanbul İSU
2018/6361	12/11/2018	Tavsiye Kararı	Su faturasına itirazı hakkındadır	İstanbul İSU

2017/16095	29/05/2018	Tavsiye Kararı	Su borcuna itiraz hakkındadır.	Eskişehir ESKİ
2017/14804	09/04/2018	Ret Kararı	Meskenler için su tarifi belirlenirken esas alınan (10 m ³ lük) su tüketim miktarının, meskende ikamet eden aile bireyi sayısı dikkate alınarak yeniden belirlenmesi talebi hakkındadır.	Bursa BUSKİ
2017/8674	08/01/2018	Tavsiye Kararı	Depozito bedelinin geri ödenmesi talebi hakkındadır.	Samsun SASKİ
2020/102886	31/05/2021	Tavsiye Kararı	Şikayetçinin, engellilere sağlanan su bedeli indiriminden faydalanmaya ilişkin talebi hakkındadır.	Samsun SASKİ

Kaynak: Kamu Denetçiliği Kurumu kararları incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıda yer verilen kararlar incelendiğinde Kamu Denetçiliği Kurumu, şikâyete konu edilen hususlarda açıkça “Kanun-i İdare” ilkesi uyarınca kanun ve üstü düzeyde bir düzenleme olması halinde başvurulara ret kararı verdiği, ancak “İdarenin Takdir Yetkisi” ne dayanan ve İdare’nin düzenleyici işlem tesis edebileceği konularda da tavsiye karar verdiği görülmektedir. Öte yandan SUKİ’lerin açıkça kendi mevzuatına veya mer’i mevzuat hükümlerine aykırı işlemlerde Kurum’un tavsiye kararı verdiği de şüphesizdir.

Öte yandan yukarıda yer verilen “2023/5486” başvuru nolu ve 29/09/2023 tarihli ret kararı incelemeye değerdir. Nitekim sürdürülebilirlik çerçevesinde su kaynaklarının korunması, bu hususta görevli idarelerin mali yapılarının güçlendirilmesi açısından “abonelerden kullanımı olmadığı dönemlerde sayaç okumak için sayaç okuma-hizmet iş kaybı bedeli altında kesilen ücretlerin” iadesi yönündeki kararı inceleyen Kurum, 2560 sayılı Kanun’un 23 üncü maddesine göre tarifelerin belirlendiğini, dolayısıyla tarifeye maliyet olarak yansıyan bedellerin su tüketiminde bulunanlara yansıtıldığı, ancak abone olmasına rağmen su tüketiminde bulunmayan ve geçici kapama yapmayanların sayaçlarının okunması noktasında yaşanan okuma- hizmet kaybının da aktif su tüketicilerine yansıdığı belirtilerek Yönetmelik hükmüne dayanan uygulamaya yönelik başvuruyu reddetmiştir. Günümüzde özellikle yayla ve yazlık şeklinde kullanılan ve yılın büyük kısmında kullanılmayan yerlerde okuma-hizmet kayıpları bulunmaktadır. Bu husus bir kenara bırakıldığında yılın önemli kısmında âtil kalan yatırımların bedelinin de

tarifeye yansıdığı nazara alındığında bu yerlerdeki harcamalara katılma paylarının, 2462 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan %2'lik üst sınır da dikkate alınarak gözden geçirilmesinde fayda bulunmaktadır. Bu açıklamalar çerçevesinde Kamu Denetçiliği Kurumu'nun kararlarının mevzuata ve hakkaniyete uygun bir mahiyet içerdiği değerlendirilmektedir.

Yine bir örnek vermek gerekirse 2020/90456 başvuru no ve 09/10/2020 tarihli tavsiye kararında ise su sayacının uzun süre okunmaması neticesinde yapılan okumaya göre halihazırdaki fiyatın nazara alınarak yüksek bir bedel ile vatandaşın mağdur edilmesi halinde Kamu Denetçiliği Kurumu okunmayan ayların da dikkate alınarak toplan tüketimin okuma yapılmayan aylara bölünerek ortalama tüketime göre her ayın bedeli nazara alınarak su faturasının tahakkuk ettirilmesi gerektiğine karar vermiştir. Mezkûr kararda da her ay yapılması gereken okuma faaliyetinden SUKİ'lerin sorumlu olduğu aşikardır.

2.2.2. Harcamalara Katılma Payından Kaynaklanan Uyuşmazlıklar

Su ve Kanalizasyon İdareleri, harcama katılım paylarını 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununa dayanılarak 1981 yılında yayımlanan 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun Harcamalara Katılma Payları ile İlgili Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik hükümlerine göre tahakkuk ve tahsil etmektedir. 1981 yılında yayımlanan Yönetmeliğin güncel gereksinimleri karşılamadığından dolayı uygulamada yaşanan aksaklıklardan dolayı idareler ve vatandaşlar sürekli olarak karşı karşıya gelmektedir. Bu anlaşmazlıkların çoğu yargı makamlarının verdiği kararlar ile neticeye bağlanmaktadır. Söz konusu eksikliği gidermek için İdareler yönetmelik hükümleriyle uyumlu olacak şekilde uygulamada teknik konuların daha detaylı anlatıldığı yönergeler yayımlama yoluna gitse de uygulamada karşılaşılan sorunlar devam etmektedir.

Yukarıda kısaca bahsedilen aksaklıkları düzenlemek ve sorunları bir nebze de olsun çözebilmek adına Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2021 yılında anılan Yönetmelik hükümlerinin tahakkuk zamanı, alınacak payın üst sınırı, tahsil şekli ve zamanı konularında düzenleme yapmıştır. Bakanlıkça yapılan mevzuat düzenlemesi İdarelerin uygulamalarına ve vatandaşın taleplerine karşılık verse de 1981 yılından 2021 yılına kadar İdareler katılım payının gerçek borçlusu, borcun miktarı, hesaplanması ve tahsil yolu gibi birçok konuda

mevzuat yorumundan kaynaklı olarak vatandaşlara karşı yanlış idari işlemler başlatmışlardır. Tablo 3'te Kamu Denetçiliği Kurumu'nun (KDK) Kararlar Bilgi Bankası'nda yayımlanan bu ve benzeri hususlara dair başvuruların bir derlemesini içermektedir.

Tablo 3: Harcamalara Katılma Payından Kaynaklanan Uyuşmazlıklar

Başvuru No	Karar Tarihi	Karar Türü	Konusu	Başvuru Konusu İdare
2023/3824	18/08/2023	Tavsiye Kararı	Kanalizasyon Harcamalarına Katılım Payının ödeme taahhüdünde bulunan önceki malikten tahsil edilmesi talebi hakkındadır.	İzmir İZSU
2020/86436	10/07/2020	Tavsiye Kararı	Su aboneliğinde talep edilen 'Su ve Kanalizasyon Katılım Payı'nın yüzde 0,9 olarak uygulanması talebi hakkındadır.	Mersin MESKİ
2017/14842	29/05/2018	Tavsiye Kararı	Adına tahakkuk ettirilen Su Tesisleri Harcamalarına Katılım Payının iptal edilmesi talebi hakkındadır.	Bursa BUSKİ

Kaynak: Kamu Denetçiliği Kurumu kararları incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Harcamalara katılma payları, yukarıda da değinildiği üzere 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer almakta olup, bu hususta bir de Yönetmelik bulunmaktadır. Su ve kanalizasyon anlamında bir yere yapılan yatırımın hizmetten istifade edenlere yansıtılması noktasında emlak rayıcı de nazara alınmakta olup, her ne şekilde olursa olsun hesaplanan katılma payının rayiç bedelin %2 sini aşmaması kuralı bulunmaktadır. Öte yandan söz konusu oran 1981 yılında %1 iken 1985 yılında %2 ye yükseltilmiş, ancak Yönetmelikte %1 olan oran düzeltilmemiştir. Söz konusu Yönetmelik değişikliği 14/4/2021 tarih ve 31454 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan "2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanununun Harcamalara Katılma Payları ile İlgili Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile düzeltilmiş, 36 yıl sonra gerçekleşen bu düzenleme "yerel yönetimlerde normsal kayıtsızlık" olarak nitelendirilmiştir (Alıcı, 2021:4). Yukarıda yer verilen kararlarda da Kurum mevzuat özelinde karar vermiş ve gerek mer'i mevzuat gerekse de SUKİ'nin hatalı uygulaması olması halinde de tavsiye kararı vermesi yoluna gitmiştir. Bu yöndeki kararlar da incelendiğinde SUKİ'lerde mevzuat özelinde bir reforma gereksinim duyulduğu değerlendirilmektedir.

2.2.3. Sayaç Uygulaması Özelinde Verilen Kararlar

Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yer alan abonelere ait sayaçların takma, sökme ve değişim görevi SUKİ'lere atfedilmiştir. İdareden habersiz ya da izinsiz sayaca müdahale edilmesi hem idari hem adli işlem tesisi gerektirmektedir. Bu konu özelinde tekel olan SUKİ'ler gerek abonelerin talebi gerekse de yasal zorunluluklar sebebiyle abone sayaçlarını sökme ya da değiştirmek durumunda kalmaktadırlar. Bu işlemler yapılırken aboneler haklı olduklarını düşünerek başvurdukları idarelerden, yapılan inceleme sonrasında ücret talebiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu durumun tam tersi şekilde SUKİ'ler gerek resen aldıkları kararlar sonrasında gerekse de mevzuat hükümlerinin yorumundan kaynaklı olarak abonelerden aldıkları ücretleri geri iade etmek zorunda kalmaktadırlar. SUKİ'ler sayaç değişimi noktasında takdir yetkilerini sınırsız ve subjektif şekilde kullanmakta olup bu konuda birden çok kez hem Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurular yapılmaktadır. Ayrıca Yargıtay'ın bu hususta kararları bulunmaktadır.

Yargıtay, tarifeler yönetmeliğinde; yeni abonelik yapan üyelerin mekanik veya kartlı sayaç kullanımına yönelik tercihin kurumun inisiyatifinde olduğunu belirtmiş, ancak bu inisiyatifin iyi niyetli ve tarafsız yürütmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıcı tüketiciyi koruma kanununa göre, aksi yönde bir karar olmadığı sürece satıcıların bir mal ve hizmeti kendisinin belirlediği bir cins, ebat ve miktarda alıcıya dayatmasının doğru olmadığıdır. Bu bağlamda belediyelerin tek taraflı bir dayatmayı doğru bulmamış bu yöndeki kararlarını iptali yönde kararlar almıştır.

Tablo 4'te bu hususta verilen Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarına yer verilmiştir.

Tablo 4: Sayaç uygulaması özelinde verilen kararlar

Başvuru No	Karar Tarihi	Karar Türü	Konusu	Başvuruya Konu İdare
2024/603	07/06/2024	Ret	Başvurandan alınan yeni sayaç bedelinin ödenmesi talebi	Ankara ASKİ
2023/8976	01/12/2023	Tavsiye Kararı	Kartlı sayacın bedel alınmaksızın mekanik sayaçla değişiminin yapılması talebi hakkındadır.	Manisa MASKİ
2022/16006	02/05/2023	Tavsiye Kararı	Kartlı sayacın bedel alınmaksızın mekanik sayaç ile değişimi talebi hakkındadır.	Manisa MASKİ
2022/12248	17/02/2023	Tavsiye Kararı	Yeni aboneliğe uygulanan sayaç bedeli hakkındadır	İzmir İZSU

2018/6287	01/11/2018	Kısmi Tavsiye Kararı	Su sayaç bedelinin iptal edilmesi talebi hakkındadır.	Adana ASKİ
2018/1738	07/08/2018	Kısmi Tavsiye Kararı	Su sayaç bedelinin iptal edilmesi talebi hakkındadır.	Adana ASKİ
2023/15870	27/02/2024	Tavsiye Kararı	Yeni bina su aboneliklerinde ön ödemeli elektronik kartlı su sayacı kullanımının zorunlu hale getirilmesine yönelik itiraz hakkındadır	Manisa MASKİ
2023/14547	26/01/2024	Tavsiye Kararı	Kartlı su sayacının mekanik su sayacıyla değiştirilmesi talebi hakkındadır.	Ordu OSKİ
2023/6420	11/08/2023	Tavsiye Kararı	Başvurular, yeni bina su aboneliklerinde ön ödemeli elektronik kartlı su sayacı kullanımının zorunlu hale getirilmesine yönelik itiraz hakkındadır	Manisa MASKİ
2022/16992	04/04/2023	Tavsiye Kararı	Başvurular, yeni bina su aboneliklerinde ön ödemeli elektronik kartlı su sayacı kullanımının zorunlu hale getirilmesine yönelik itiraz hakkındadır.	Manisa MASKİ
2022/14674	04/01/2023	Tavsiye Kararı	Başvuru, yeni bina su aboneliklerinde ön ödemeli elektronik kartlı su sayacı kullanımının zorunlu hale getirilmesine yönelik itiraz hakkındadır	Manisa MASKİ
2022/13183	06/01/2023	Tavsiye Kararı	Başvuru, yeni bina su aboneliklerinde ön ödemeli elektronik kartlı su sayacı kullanımının zorunlu hale getirilmesine yönelik itiraz hakkındadır.	Manisa MASKİ
2022/4422	22/08/2022	Tavsiye Kararı	Başvuru, yeni bina su aboneliklerinde ön ödemeli elektronik kartlı su sayacı kullanımının zorunlu hale getirilmesine yönelik itiraz hakkındadır.	Manisa MASKİ
2022/429	18/08/2022	Tavsiye Kararı	Başvuru, yeni bina su aboneliklerinde ön ödemeli elektronik kartlı su sayacı kullanımının zorunlu hale getirilmesine yönelik itiraz hakkındadır	Manisa MASKİ
2021/19443	08/04/2022	Tavsiye Kararı	Başvuru, yeni bina su aboneliklerinde ön ödemeli elektronik kartlı su sayacı kullanımının zorunlu hale getirilmesine yönelik itiraz hakkındadır.	Manisa MASKİ

2021/19315	07/04/2022	Tavsiye Karan	Başvuru, yeni bina su aboneliklerinde ön ödemeli elektronik kartlı su sayacı kullanımının zorunlu hale getirilmesine yönelik itiraz hakkındadır.	Manisa MASKİ
2020/5504	11/06/2020	Tavsiye Karan	Başvuru, yeni bina su aboneliklerinde ön ödemeli elektronik kartlı su sayacı kullanımının zorunlu hale getirilmesine yönelik itiraz hakkındadır.	Manisa MASKİ
2020/4311	15/05/2020	Tavsiye Karan	Başvuru, ödenmemiş su faturası nedeniyle ön ödemeli elektronik kartlı su sayacı kullanımının zorunlu hale getirilmesine yönelik yapılan itiraz hakkındadır.	Manisa MASKİ
2020/88875	23/12/2020	Tavsiye Karan	İdarenin yaptığı su sayacı işlemleri talebi hakkındadır.	Manisa MASKİ
2018/3388	27/07/2018	Tavsiye Karan	Başvuru, ön ödemeli elektronik kartlı su sayacı kullanımının zorunlu hale getirilmesine yönelik yapılan itiraz hakkındadır.	Manisa MASKİ
2018/2158	27/07/2018	Tavsiye Karan	Başvuru, ön ödemeli elektronik kartlı su sayacı kullanımının zorunlu hale getirilmesine yönelik yapılan itiraz hakkındadır.	Manisa MASKİ
2018/1828	18/05/2018	Tavsiye Karan	Başvuru, ön ödemeli elektronik kartlı su sayacı kullanımının zorunlu hale getirilmesine yönelik yapılan itiraz hakkındadır.	Manisa MASKİ
2023/15870	27/02/2024	Tavsiye Karan	Yeni bina su aboneliklerinde ön ödemeli elektronik kartlı su sayacı kullanımının zorunlu hale getirilmesine yönelik itiraz hakkındadır	Manisa MASKİ

Kaynak: Kamu Denetçiliği Kurumu kararları incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıda yer verilen açıklama ve Yargıtay kararının yanı sıra Kamu Denetçiliği Kurumu'nun da kararlarının Yargıtay Kararı çerçevesinde şekillendiği görülmektedir. Nitekim bu konuda SUKİ'nin sayaç tipi ve dolayısıyla da ödeme yöntemi konusunda aboneyi bağlayıcı mahiyette karar alamayacağı belirtilmektedir. Anılan kararların Manisa özelinde olduğu ve kararlarda özetle; İdarenin sayaç secimi konusunda tüketiciye seçim hakkı tanınması gerektiğini belirtmiş, İdarenin özellikle yeni yapılan binalarda kartlı sayaç uygulamasına geçilme zorunluluğunun

tüketicinin korunması ve secim hakkına ve Türk Borçlar Kanunu'nda Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna ve bu Kanunların ruhuna aykırı olduğuna yönelik Manisa özelinde kararlar almıştır.

2.2.4. Abonelik Uygulamalarından Kaynaklanan Uyuşmazlıklar

İdarelerce usulüne uygun olarak yayımlanarak yürürlüğe konulan tarifeler ve abone hizmetleri yönetmelikleri, hizmet sunulan alan içindeki abonelerin olağan taleplerini büyük oranda cevap verebilmektedir. Ancak abonelerden gelen ve İdarelerce karşılanamayacak talepler de mevcuttur. Örneğin; kırsal alanda şebeke hattının çok uzağına hat döşenmesi talebi, engelli indiriminin birden çok yerde kullanılmak istenmesi, katılım paylarının ödenmeden abone olunmak istenmesi ya da mevcut abonelik türünden fiyatlandırma yapılması yerine daha ucuz abonelik türünden fiyatlandırma yapılması gibi hayatın olağan akışına uymayan başvurular karşısında KDK İdareleri haklı bularak başvurulara Ret Kararı verdiği görülmektedir. Tablo 5'te abonelik uygulamalarından kaynaklanan uyuşmazlıklara yer verilmiştir.

Tablo 5: Abonelik Uygulamalarından Kaynaklanan Uyuşmazlıklar

Başvuru No	Karar Tarihi	Karar Türü	Konusu	Başvuruya Konu İdare
2023/9146	20/12/2023	Ret Kararı	Taşınmak istediği köyden uzak olan bağ evine su ve kanalizasyon aboneliği yapılması talebi hakkındadır.	Manisa MASKİ
2020/2018	23/07/2020	Tavsiye Kararı	Hatalı abonelik tarifesi üzerinden hesaplanarak su faturasına yansıtılan bedelin iadesi talebi hakkındadır.	İstanbul İSKİ
2019/8163	28/10/2019	Ret Kararı	Su aboneliği verilmesi talebi hakkındadır.	Aydın ASKİ
2018/12407	05/04/2019	Ret Kararı	Su aboneliği verilmesi talebi hakkındadır.	Kocaeli İSU
2018/3829	28/09/2018	Ret Kararı	Başvuru, "Mesken Aboneliği" ne ilişkin tarifenin "Bahçe aboneliği" tarifesi olarak değiştirilmesine yönelik bilgilendirme yazısına yapılan itiraz hakkındadır.	Manisa MASKİ
2023/19872	05/04/2024	Ret	"Diğer adres" olarak kayıtlı bulunan eve engelli su indiriminden yararlanarak abone olma talebi hakkındadır.	Ankara ASKİ

Kaynak: Kamu Denetçiliği Kurumu kararları incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinin 5 inci maddesinin 17'nci fıkrasında “Gelişme alanları ile kentsel dönüşüm ve gelişim alanları hariç, yerleşme alanlarında yapı ruhsatı düzenlenebilmesi için yol, su, kanalizasyon, elektrik gibi teknik altyapı hizmetlerinin götürülmüş olması şarttır.” hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla altyapısı tamamlanan yerlere yapı ruhsatı düzenlenmesi gerekmektedir. Öte yandan SUKİ’lerin il mülki sınırı kapsamında hizmet sunması ile dağıtık yerleşim yerlerine de bu hizmet sunması gerekmiştir. Ancak Belediye Kanunu’nun 14’üncü maddesine göre “Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir.” hükmü uyarınca SUKİ’lerin bütçe imkânı çerçevesinde yoğun nüfusun bulunduğu yerlere yapılacak yatırımlara öncelik tanıyacağı da açıktır. Kırsal alanlar özelinde de hüküm ifade eden “Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği” uyarınca “Kırsal Yerleşik Alan ve Civarı” kapsamında olan muhitlere hizmet sunulması elzemdir. Ancak 3194 sayılı İmar Kanunu ile Planlı ve Plansız Alanlar İmar Yönetmeliklerine uymayan, bir başka deyişle kaçak yapı mahiyetinde olan ve “af” niteliğinde bir istisnaya tabi tutulmayan yapılara abonelik verilmesi de hukuka aykırılık teşkil etmektedir. Kamu Denetçiliği Kurumu da bu hususları nazara alınarak karar tesis ettiği görülmektedir. Öte yandan abonelik türleri özelinde SUKİ’lerin 2560 sayılı Kanun uyarınca içme ve kullanma suyu temin ettiği, dolayısıyla suyun insani gaye dışında kullanımına yönelik kullanımına imkân tanıyan abonelik türlerinin tesis edilemediği de anlaşılmaktadır.

2.2.5. Diğer Hususlardan Kaynaklanan Uyuşmazlıklar

Kamu Denetçiliği Kurumunun zaman içerisinde bilinirliğinin artması ve başvuru şeklinin kolaylaşması sebebiyle aboneler dilekçe ile başvurarak çözemedikleri sorunları da kuruma taşıma yoluna gitmişlerdir. Tablo 6’daki örnekler incelendiğinde kurumlara defaten başvuru yapıldığı; ancak kurumların gerek teknik gerekse de idari nedenlerden dolayı abonelere menfi dönüş sağladığı abonelerin çözüm noktası olarak kuruma yöneldikleri görülmektedir. İncelemeler neticesinde büyük çoğunlukla abonelerin başvurularının kurumca haklı olduğu ve SUKİ’lere yönelik tavsiye kararlarının verildiği anlaşılmaktadır. Su Kanalizasyon idarelerinin etkili bir kanalizasyon işletmesini uygulaması ile vatandaşın karşılaşacağı sorunlar minimuma indirilebilir. (Dikici, 2021:29-43)

Tablo 6: Diğer Hususlardan Kaynaklanan Uyuşmazlıklar

Başvuru No	Karar Tarihi	Karar Türü	Konusu	Başvuruya Konu İdare
2024/1958	24/07/2024	Tavsiye Kararı	Başvurunun dere yatağına ilişkin mağduriyetinin giderilmesi talebi	Ankara Büyükşehir Belediyesi Ankara ASKİ, Bala Belediyesi, DSİ
2021/14224	07/12/2021	Tavsiye Kararı	Başvurunun, tarafına ait olmayan su borcunun kendisinden tahsil edilmek istendiğine ilişkin iddiası ve bu borç tutarının iptal edilmesi talebi hakkındadır.	Erzurum ESKİ
2021/9343	11/10/2021	Tavsiye Kararı	Şikâyetçinin, evine şebeke suyu hattı bağlanması talebi hakkındadır.	Kahramanmaraş KASKİ
2021/2877	05/05/2021	Tavsiye Kararı	İçme Suyu ve Kanalizasyon bağlantısı talebi hakkındadır.	Konya KOSKİ
2020/88591	06/01/2021	Tavsiye Kararı	Şikâyetçinin, Kanalizasyon Yapım İşleri bedeline yönelik alacağı miktardan ödenmesi talebi hakkındadır.	Diyarbakır DİSKİ
2020/81305	23/12/2020	Tavsiye Kararı	İdarenin 22.06.2020 tarih 24744068-314.01.07/9694 sayılı yazısı ile bildirilen 28.05.2020 tarih ve 223501 nolu kaçak su tutanağından kaynaklı olarak müvekkil şirkete yükletilen 2.432.307,71TL borç miktarının iptali edilmesi talebi hakkındadır.	Mersin MESKİ
2019/18098	08/04/2020	Ret Kararı	Yağmur suyu nedeniyle oluştuğu iddia edilen maddi hasarın giderilmesi talebi hakkındadır.	Ankara ASKİ
2019/21276	04/05/2020	Tavsiye Kararı	Şikâyetçinin, "Kanal kotu harcı" adı altında kendisinden tahsil edilen bedelin iade edilmesine ilişkin talebi hakkındadır.	Balıkesir BASKİ
2018/13499	29/04/2019	Tavsiye Kararı	Selden dolayı oluşan zararlarının karşılanması talebi hakkındadır.	Balıkesir BASKİ
2017/2835	22/09/2017	Tavsiye Kararı	Sahibi olmadığı konuta ait kaçak su bedelinin mülk sahibi olduğu gerekçesi ile kendisinden istenmesine itiraz hakkındadır.	İstanbul İSKİ

Kaynak: Kamu Denetçiliği Kurumu kararları incelenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıda yer verilen kararlarda ret kararlarının gerek genel gerekse de SUKİ'lerin özel mevzuatına dayalı olarak verildiği, nitekim 2019/18098

başvuru nolu ve 08/04/2020 tarihli ret kararında SUKİ'nin yürürlüğe koyduğu Deşarj Yönetmeliği uyarınca “..binaların bodrum katlarının atık suları, cazibe ile akıtılabile dahi mal sahibi müteahhit veya apartman yöneticisi parsel çıkış bacasında atık suyun geri gelmesini önleyecek tedbirleri almak zorundadır. Aksi taktirde binaların uğrayabilecekleri zararlardan idare sorumlu olmaz” hükmüne istinaden karar verildiği, dolayısıyla zarar ve illiyet bağı özelinde nedensellik bağının kurulamadığı nazara alınarak karar verildiği anlaşılmaktadır. Öte yandan benzer bir hadisede ise Kurum, 2018/13499 başvuru nolu ve 29/04/2019 tarihli kararında yağmur suyunun uzaklaştırılması görevi özelinde hizmet kusurunu tespit ederek ilgili SUKİ'ye, sebep olunan zararın giderilmesi noktasında tavsiye kararı vermiştir. Aynı kararda söz konusu görevin her ne kadar SUKİ'ye ait olsa da bedelinin ilgili belediyeden alınacağından hareketle bir diğer sorumlu İdare olarak da büyükşehir belediyesini işaret ettiği, dolayısıyla re'sen sorumluluk atfında da bulunduğu görülmektedir. Bu bakımdan Kamu Denetçiliği Kurumu'nun somut olay özelinde, mevzuat nazara alınarak ve neden-sonuç ilişkisi bağlamında illiyet bağı kurularak oldukça detaylı karar verdiği, söz konusu kararlarda iyi yönetim ilkelerini de nazara alarak hareket ettiği değerlendirilmektedir.

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada, kırsal alanlarda 2560 sayılı Kanun uyarınca faaliyet gösteren kurumların faaliyetleri, Kamu Denetçiliği Kurumuna intikal eden su ve kanalizasyon hizmetlerinin kararlarını ve çıkacak kanunlara yönelik önerilerde bulunmak amaçlanmıştır. SUKİ mevzuatı ve Kamu Denetçiliği Kurumu'nun ilgili kararlar ve literatür taramasıyla elde edilen veriler üzerinden betimsel analizler yapılarak çalışmanın bulguları oluşturulmuştur.

Bu kapsamda, Kamu Denetçiliği Kurumu resmi internet sitesi üzerinde yapılan incelemede “Ücret Tarifesi”, “Su Faturası” gibi çeşitli anahtar kelimeler özelinde yapılan arama neticesinde 58 adet Su ve Kanalizasyon İdareleri ile ilgili karara rastlanmıştır. Bu kararların analizi sonucunda 18 il içerisinde, 58 başvurunun bulunduğu, bu başvurulardan %25,8' inin ret, %69' unun tavsiye ve %5,2' sinin de kısmen ret kısmen tavsiye kararları olduğu görülmüştür. Bu bağlamda betimsel analizler sonucunda elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

İlk olarak Ücret Tarifesi, Fatura ve Kademe Uygulamasından Kaynaklanan Uyuşmazlıkların verilerine bakıldığında; Kamu Denetçiliği Kurumu, şikâyete konu edilen hususlarda açıkça “Kanun-i İdare” ilkesi uyarınca kanun ve üstü düzeyde bir düzenleme olması halinde başvurulara ret kararı verdiği, ancak “İdarenin Takdir Yetkisi” ne dayanan ve İdare'nin düzenleyici işlem tesis edebileceği konularda da tavsiye karar verdiği görülmektedir. Öte yandan SUKİ'lerin açıkça kendi mevzuatına veya mer'i mevzuat hükümlerine aykırı işlemlerde Kurum'un tavsiye kararı verdiği de şüphesizdir. Öte yandan yukarıda yer verilen “2023/5486” başvuru nolu ve 29/09/2023 tarihli ret kararı incelemeye değerdir. Nitekim sürdürülebilirlik çerçevesinde su kaynaklarının korunması, bu hususta görevli idarelerin mali yapılarının güçlendirilmesi açısından “abonelerden kullanımı olmadığı dönemlerde sayaç okumak için sayaç okuma-hizmet iş kaybı bedeli altında kesilen ücretlerin” iadesi yönündeki kararı inceleyen Kurum, 2560 sayılı Kanun'un 23 üncü maddesine göre tarifelerin belirlendiğini, dolayısıyla tarifeye maliyet olarak yansıyan bedellerin su tüketiminde bulunanlara yansıtıldığı, ancak abone olmasına rağmen su tüketiminde bulunmayan ve geçici kapama yapmayanların sayaçlarının okunması noktasında yaşanan okuma- hizmet kaybının da

aktif su tüketicilerine yansıdığı belirtilerek Yönetmelik hükmüne dayanan uygulamaya yönelik başvuruyu reddetmiştir.

Günümüzde özellikle yayla ve yazlık şeklinde kullanılan ve yılın büyük kısmında kullanılmayan yerlerde okuma-hizmet kayıpları bulunmaktadır. Bu husus bir kenara bırakıldığında yılın önemli kısmında âtil kalan yatırımların bedelinin de tarifeye yansıdığı nazara alındığında bu yerlerdeki harcamalara katılma paylarının, 2462 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan %2'lik üst sınır da dikkate alınarak gözden geçirilmesinde fayda bulunmaktadır. Bu açıklamalar çerçevesinde Kamu Denetçiliği Kurumu'nun kararlarının mevzuata ve hakkaniyete uygun bir mahiyet içerdiği değerlendirilmektedir. Yine bir örnek vermek gerekirse 2020/90456 başvuru no ve 09/10/2020 tarihli tavsiye kararında ise su sayacının uzun süre okunmaması neticesinde yapılan okumaya göre halihazırdaki fiyatın nazara alınarak yüksek bir bedel ile vatandaşın mağdur edilmesi halinde Kamu Denetçiliği Kurumu okunmayan ayların da dikkate alınarak toplan tüketimin okuma yapılmayan aylara bölünerek ortalama tüketime göre her ayın bedeli nazara alınarak su faturasının tahakkuk ettirilmesi gerektiğine karar vermiştir. Mezkûr kararda da her ay yapılması gereken okuma faaliyetinden SUKİ'lerin sorumlu olduğu aşıkardır.

İkinci olarak harcamalara katılma payından kaynaklanan uyuşmazlıkların verilerine bakıldığında; harcamalara katılma payları, yukarıda da değinildiği üzere 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer almakta olup, bu hususta bir de Yönetmelik bulunmaktadır. Su ve kanalizasyon anlamında bir yere yapılan yatırımın hizmetten istifade edenlere yansıtılması noktasında emlak rayici de nazara alınmakta olup, her ne şekilde olursa olsun hesaplanan katılma payının rayiç bedelin %2 sini aşmaması kuralı bulunmaktadır. Öte yandan söz konusu oran 1981 yılında %1 iken 1985 yılında %2 ye yükseltilmiş, ancak Yönetmelikte %1 olan oran düzeltilmemiştir. Söz konusu Yönetmelik değişikliği 14/4/2021 tarih ve 31454 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanununun Harcamalara Katılma Payları ile İlgili Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile düzeltilmiş, 36 yıl sonra gerçekleşen bu düzenleme "yerel yönetimlerde normsal kayıtsızlık" olarak nitelendirilmiştir (Alıcı, 2021:4). Yukarıda yer verilen kararlarda da Kurum mevzuat özelinde karar vermiş ve gerek

mer'i mevzuat gerekse de SUKİ'nin hatalı uygulaması olması halinde de tavsiye kararı vermesi yoluna gitmiştir. Bu yöndeki kararlar da incelendiğinde SUKİ'lerde mevzuat özelinde bir reforma gereksinim duyulduğu değerlendirilmektedir.

Üçüncü olarak sayaç uygulaması özelinde verilen kararların verilerine bakıldığında; Yukarıda yer verilen açıklama ve Yargıtay kararının yanı sıra Kamu Denetçiliği Kurumu'nun da kararlarının Yargıtay Kararı çerçevesinde şekillendiği görülmektedir. Nitekim bu konuda SUKİ'nin sayaç tipi ve dolayısıyla da ödeme yöntemi konusunda aboneyi bağlayıcı mahiyette karar alamayacağı belirtilmektedir. Anılan kararların Manisa özelinde olduğu ve kararlarda özetle; İdarenin sayaç secimi konusunda tüketiciye secim yapma tanınması gerektiği, tüketicilere kartlı sayaç zorunluluğunun tüketici haklarına aykırı olduğu özellikle Türk Borçlar Kanunu'na, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna göre tek taraflı bu dayatmanın tüketici haklarının ihlali anlamına geldiği ve iptalinin gerektiği belirtilmiştir.

Dördüncü olarak Abonelik Uygulamalarından Kaynaklanan Uyuşmazlıkların verilerine bakıldığında; Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinin 5 inci maddesinin 17'nci fıkrasında "*Gelişme alanları ile kentsel dönüşüm ve gelişim alanları hariç, yerleşme alanlarında yapı ruhsatı düzenlenebilmesi için yol, su, kanalizasyon, elektrik gibi teknik altyapı hizmetlerinin götürülmüş olması şarttır.*" hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla altyapısı tamamlanan yerlere yapı ruhsatı düzenlenmesi gerekmektedir. Öte yandan SUKİ'lerin il mülki sınırı kapsamında hizmet sunması ile dağınık yerleşim yerlerine de bu hizmet sunması gerekmiştir. Ancak Belediye Kanunu'nun 14'üncü maddesine göre "*Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir.*" hükmü uyarınca SUKİ'lerin bütçe imkânı çerçevesinde yoğun nüfusun bulunduğu yerlere yapılacak yatırımlara öncelik tanıyacağı da açıktır. Kırsal alanlar özelinde de hüküm ifade eden "Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği" uyarınca "Kırsal Yerleşik Alan ve Civarı" kapsamında olan muhtlere hizmet sunulması elzemdir. Ancak 3194 sayılı İmar Kanunu ile Planlı ve Plansız Alanlar İmar Yönetmeliklerine uymayan, bir başka deyişle kaçak yapı mahiyetinde olan ve "af" niteliğinde bir istisnaya tabi tutulmayan yapılara abonelik verilmesi de hukuka aykırılık teşkil etmektedir. Kamu Denetçiliği Kurumu da bu hususları nazara alınarak karar tesis ettiği görülmektedir. Öte yandan abonelik türleri özelinde SUKİ'lerin 2560 sayılı Kanun uyarınca içme ve kullanma suyu

temin ettiği, dolayısıyla suyun insani gaye dışında kullanımına yönelik kullanımına imkân tanıyan abonelik türlerinin tesis edilemediği de anlaşılmaktadır.

Beşinci ve son olarak diğer Hususlardan Kaynaklanan Uyuşmazlıkların verilerine bakıldığında; Yukarıda yer verilen kararlarda ret kararlarının gerek genel gerekse de SUKİ'lerin özel mevzuatına dayalı olarak verildiği, nitekim 2019/18098 başvuru nolu ve 08/04/2020 tarihli ret kararında SUKİ'nin yürürlüğe koyduğu Deşarj Yönetmeliği uyarınca “...binaların bodrum katlarının atık suları, cazibe ile akıtılabilirse dahi mal sahibi müteahhit veya apartman yöneticisi parsel çıkış bacasında atık suyun geri gelmesini önleyecek tedbirleri almak zorundadır. Aksi taktirde binaların uğrayabilecekleri zararlardan idare sorumlu olmaz” hükmüne istinaden karar verildiği, dolayısıyla zarar ve illiyet bağı özelinde nedensellik bağının kurulamadığı nazara alınarak karar verildiği anlaşılmaktadır. Öte yandan benzer bir hadisede ise Kurum, 2018/13499 başvuru nolu ve 29/04/2019 tarihli kararında yağmur suyunun uzaklaştırılması görevi özelinde hizmet kusurunu tespit ederek ilgili SUKİ'ye, sebep olunan zararın giderilmesi noktasında tavsiye kararı vermiştir. Aynı kararda söz konusu görevin her ne kadar SUKİ'ye ait olsa da bedelinin ilgili belediyeden alınacağından hareketle bir diğer sorumlu İdare olarak da büyükşehir belediyesini işaret ettiği, dolayısıyla re'sen sorumluluk atfında da bulunduğu görülmektedir. Bu bakımdan Kamu Denetçiliği Kurumu'nun somut olay özelinde, mevzuat nazara alınarak ve neden-sonuç ilişkisi bağlamında illiyet bağı kurularak oldukça detaylı karar verdiği, söz konusu kararlarda iyi yönetim ilkelerini de nazara alarak hareket ettiği değerlendirilmektedir.

İstanbul ve Ankara Sular İdaresi deneyimi sonrasında Türkiye'nin idari teşkilatında yer alan ve mahalli birer kamu kurumu şeklinde ayrı bütçeli ve kamu tüzel kişiliği haiz Su ve Kanalizasyon İdareleri ilk olarak İstanbul özelinde 1981 yılında teşekkül ettirilmiştir. 2560 sayılı Kanun ile faaliyetlerine devam eden İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi, deneyiminin işler hale gelmesi ile İstanbul özelinde hazırlanan bu Kanun'a ek maddeler eklenerek anılan Kanun'un diğer büyükşehir belediyelerinde de tatbiki sağlanmıştır. Böylece diğer büyükşehir belediyelerinde de SUKİ Modeli işler hale getirilmiştir. Ancak 2014 yılında büyükşehir belediyeleri ile SUKİ'lerin de sayısı artırılarak il mülki sınırı kapsamında hizmet sunması kararlaştırılmıştır. Kırsal alana da hizmet sunmaya başlayan SUKİ'ler İstanbul özelinde sadece kentsel alanı esas alan bir Kanun ile hizmet sunmaya ve ortaya çıkan yeni sorunlarla birlikte hizmetlerini sunmaya

devam etmişlerdir. Gerek SUKİ'leri tabii olduğu mevzuatın güncel olmaması gerekse de kırsala alanlara da hizmet sunulması ve su kaynaklarının yetersizliği ile bu kurumların mali yetersizlikleri vatandaşlar ile bu kurumları karşı karşıya getirmiştir.

SUKİ'lerin sunmuş oldukları su ve kanalizasyon hizmetleri özelinde oluşan sorunların yargıya intikal etmeden bir hak arama kurumu olan Kamu Denetçiliği Kurumu'na intikal ettirilmesi ve bu mercii özelinde İdare-Vatandaş uzlaşısının sağlanması hâlihazırda giderek önem arz etmektedir. Gerek SUKİ'ler özelinde sorunların tespit edilmesi gerekse de iyileştirme faaliyetlerinde bulunulması açısından Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarının önemli bir veri olduğu değerlendirilmektedir. 2560 sayılı Kanun'un yeterince güncel olmamasına bağlı olarak her idarenin Tarifeler veya Abone ve Tarifeler Yönetmelikleri çıkardıkları, bu mevzuatın her kurumda farklılaştığı, dolayısıyla yeknesak bir uygulamanın olmadığı, bu bakımdan 2560 sayılı Kanun ile ikincil mevzuatının güncellenerek gereksinimlere cevap verecek bir muhteviyata kavuşturulması önerilmektedir. Bu yönde bir mevzuat değişikliğinin var olan sorunları azaltacağı değerlendirilmektedir. Çalışma kapsamında incelenen kararlarda ise genel olarak Kamu Denetçiliği Kurumu'nun mer'î mevzuat uyarınca karar tesis ettiği, sebep-sonuç özelinde illiyet bağı kurarak hakkaniyete uygun karar verdiği, İdarenin takdir yetkisinin devreye gireceği konular özelinde de gerekli düzeltici işlemler tesis ederek vatandaş mağduriyetinin giderilmesi yönünde tavsiye kararları verdiği görülmektedir. Daha önce de değinildiği üzere bilhassa abonelik uygulamaları, sayaç tipi zorunluluğu, kademe uygulamaları, harcamalara katılma payları gibi konularda her SUKİ'nin farklı muhteviyatta Tarifeler Yönetmeliği çıkarması ve abone grupları/tipi belirlemesi uygulamasına son verilmesi ve vatandaş gereksinimlerine cevap verebilecek merkezi bir yönetmeliğin çıkarılmasında yarar görülmektedir. Bu yöndeki bir mevzuat çalışması Kurum'a yönelen başvuruları da azaltacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- AKTEL, M., KERMAN, U., ALTAN, Y., LAMBA, M., vd. (2014). Türkiye için yeni bir denetim modeli: Kamu Denetçiliği (Ombudsman). **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 5(9), 21-37.
- ALICI, O. V. (2017). Özel amaçlı metropoliten kuruluşlar (Büyükşehir belediyelerine bağlı idareler). **Orion Kitabevi**.
- ALICI, O. V. (2021). Yerel yönetimlerde normsallık kayıtsızlık. **Strategic Public Management Journal**, 7(13), 1-9. <https://doi.org/10.25069/spmj.908141>
- ALICI, O. V. (2022). Su hakkının hukuki ve yönetsel boyutları. R. K. Özasan (Ed.), Kentli hakları içinde (ss. 287-324). **Adalet Yayınevi**.
- ALICI, O. V. & GÜLDÜLER, E. S. (2023). Su ve kanalizasyon idareleri reformu ve yerel su politikaları. N. Miş & C. Babaoğlu (Ed.), 2000'li yıllarda Türkiye'de yerel yönetimlerde reform içinde (ss. 295-312). **Seta Yayınları**.
- ALICI, O. V. & YAMAN, A. (2023). Büyükşehir belediyelerinde kırsal mahalle, kırsal yerleşik alan uygulaması ve bir model önerisi. **Amme İdaresi Dergisi**, 56(1), 29-57.
- ALICI, O. V. (2020). Su ve kanalizasyon idareleri üzerindeki idari vesayet yetkisinin dönüşümü: Teknik vesayet. **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi** (TAAD), 11(42), 247-268.
- DAĞIDIR, S. & ALICI, O. V. (2024). Su ve kanalizasyon idarelerinin stratejik planlarında iklim değişikliği. **Kent Akademisi Dergisi**, 17(3), 1086-1103.
- DİKİCİ, M. (2021). Büyükşehirlerin kanalizasyon hatlarının etkili işletmesi: İstanbul örneği. **ALKÜ Fen Bilimleri Dergisi**, 3(1), 29-43.
- KARACA, S. O. & AZİMLİ ÇİLİNGİR, G. (2022). Türkiye'de Kamu Denetçiliği Kurumu ile hukuk devleti ilkesi arasındaki ilişki. **Sosyal Bilimler Akademi Dergisi**, 5(2), 225-248.
- KIRÇOĞLU, T. & PABUÇCU, H. (2018). İyi yönetim ilkeleri bağlamında Kamu Denetçiliği Kurumu: Kamu görevlileri algısı. **Ombudsman Akademik**, 1, 329-365.
- SAYGI, M. & ALICI, O. V. (2022). Su ve kanalizasyon idarelerinin ücret tarifeleri hakkında değerlendirme. **Türk İdare Dergisi**, 94(495), 227-254.

USTA, H. (2016). Türkiye’de Ombudsman (Kamu Denetçiliği) Kurumu. **Denetim**, 14, 59-64.

Belediye Gelirleri Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2464&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 08.09.2024).

Belediye Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 08.09.2024)

İmar Yönetmeliği, <https://www.mevzuat.gov.tr> (Erişim Tarihi: 04.09.2024).

İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2560.pdf> (Erişim Tarihi: 05.10.2024).

Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/1), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16251&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 01.09.2024).

Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). On ikinci kalkınma planı (2024-2028). https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024-2028_11122023.pdf (Erişim Tarihi: 10.10.2024).

Kararlar Bilgi Bankası, <https://kararlar.ombudsman.gov.tr/Arama> (Erişim Tarihi: 01.08.2024).